

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
13/2005 vp**

**Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain
muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysturvalain

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 130/2005 vp) valmistelevalle sosiaali- ja terveysturvalainvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysturvalainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Kirsi Päivänsalo, sosiaali- ja terveysturvalainministeriö

- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, työministeriö
- toimialapäällikkö Elina Peurala, Porin työvoimatoimisto
- toiminnanjohtaja Veikko Lahtinen, Ylöjärven työvoimatoimisto
- etuuspäällikkö Suvi Onninen, Kansaneläkelaitos
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- koulutuspoliittinen asiamies Petri Lempinen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- toiminnanjohtaja Juhani Talonen, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei puolison saamaa lasten kotihoidon tukea vähennettäisi toisen puolison työttömyysetuudesta, jos puoliso itse hoitaa lasta ja saa samanaikaisesti äitiys-, erityisäitiys-, isyyss- tai vanhempainrahaa.

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että vaatimusta koulutusta edeltävän työttömyysjakson vähimmäispituudesta lyhennetään 65 työttömyyspäivään. Tätä edellytystä ei sovelleta hakijaan, jonka aloittama tai jatkama ammatillisia valmiuksia edistävä koulutus sisältyy työllistymisohjel-

maan. Samalla koulutus- ja työttömyyspäivärahan yhteenlaskettu enimmäiskesto ehdotetaan lyhennettäväksi 565 päivään. Hakijalle, joka on aloittanut työllistymisohjelmaan sisältyvän koulutuksen, ennen kun hän on saanut työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea vähintään 65 työttömyyspäivältä, koulutuspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivältä lisättynä ennen koulutuksen alkua maksettujen työttömyyspäivien määrällä. Tällöin koulutuspäivärahaan voivat tulla sovellettaviksi myös omavastuuajankorotukset.

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otettaisiin huomioon myös aika, jolta hakijalle on maksettu äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai erityishoitorahaa. Työhön rinnastettavana aikana otettaisiin huomioon myös hoitovapaa-, varusmies- tai siviilipalvelusaika sekä aika, jona haki on ollut sairauden, vian tai vamman vuoksi työkyvytön saaden eläkettä tai kuntoutustukea.

Jos yleissivistävän koulutuksen puuttuminen on esteenä työllistymiselle tai osallistumiselle ammatilliseen koulutukseen ja koulutuksen tarve todetaan työllistymisohjelmassa, peruskoulun oppimäärän tai lukio-opintojen loppuunsaattaminen voi oikeuttaa koulutuspäivärahaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2006 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää esityksessä ehdotettuja toimenpiteitä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei puolison saamaa lasten kotihoidon tukea vähennettäisi toisen puolison työttömyysetuudesta, jos puoliso itse hoitaa lasta ja saa samanaikaisesti äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Valiokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja lapsiperheiden asemaa parantavana. Valiokunta pitää tärkeänä myös koulutuspäivärahan saamisedellytysten muuttamista siten, että perhevapaa sekä varusmies- ja siviilipalvelusajat otetaan huomioon rinnasteisina aikoina työssäoloaikaa laskettaessa.

Muutosturvan toimintamallia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (TyVM 6/2005 vp—HE 48/2005 vp) valiokunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet ottaa omaehtoinen koulutus työllistymisohjelmallisään oikeuttavien toimenpiteiden joukkoon ja poistaa koulutuspäivärahan saamiseen liittyvä 86 päivän työttömyysedellytys, jotta työtön voisi hakeutua koulutukseen heti työttömyyden alettua.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan koulutuspäivärahaa koskevia säännöksiä muutettaviksi siten, että 86 työttömyyspäivän edellytys lyhennetään 65 päivään eikä edellytystä sovelleta, jos koulutus sisältyy työllistymisohjelmaan.

Samalla koulutuspäivärahan ja työttömyyspäivärahan yhteenlaskettu korvauspäivien enimmäiskesto ehdotetaan muutettavaksi 586 päivästä 565 päivään. Jos koulutus on aloitettu ennen kuin työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea on saatu vähintään 65 työttömyyspäivältä, koulutuspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivältä lisättynä ennen koulutuksen alkua maksettujen työttömyyspäivien määrällä.

Valiokunta pitää tärkeänä ehdotusta koulutuspäivärahan edellytyksenä olevan työttömyysajan lyhentämisestä. Erityisen ilahtunut valiokunta on siitä, että muutos, joka koskee työttömyysedellytyksen poistamista muutosturvan piiriin kuuluvilta, on saatu nopeasti eduskunnan käsiteltäväksi.

Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan selvitysmies Pentti Arajärven tekemiin ehdotuksiin koulutuspäivärahan kehittämiseksi ja todetaan esityksen pohjautuvan lähtökohdiltaan näihin ehdotuksiin. Selvitysmies Arajärvi ehdotti selvityksessään, että koulutuspäivärahan työttömyysedellytys lyhennettäisiin 21 päivään nopean koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi. Valiokunta yhtyy selvitysmies Arajärven näkemyksiin nopean koulutukseen pääsyn merkityksestä työttömän motivaation kannalta ja pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa ponnisteluja työttömyysedellytyksen lyhentämiseksi tai poistamiseksi kokonaan.

Esitykseen ei sisälly ehdotusta työllistymisohjelmallisesta maksamisesta omaehtoisen koulutuksen ajalta. Työllistymisohjelmallisään oikeuttavista toimenpiteistä on sovittu työmarkkinajärjestöjen kesken tulopoliittisessa sopimuksessa vuosille 2005—2007. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on hallituksen esitystä laatiessaan selvittänyt keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuutta ottaa omaehtoinen koulutus työllistymisohjelmallisään oikeuttavien toimenpiteiden joukkoon, mutta työmarkkinajärjestöt ovat halunneet pitäytyä aikaisemmissa linjauksissaan.

Työllistymisohjelmallisä on työttömän toimeentulon kannalta tärkeä taloudellinen etuus, ja se suuntaa lisään oikeutettujen henkilöiden kiinnostusta niihin toimenpiteisiin, joissa kyseinen lisä maksetaan. Näin ollen koulutuksen tarpeessa olevat henkilöt harkitsevat ensisijaisesti työvoimakoulutusta tai, jos sopivaa työvoimakoulutusta ei ole tarjolla, pyytävät työvoimatoimistoa hankkimaan itselleen yksittäisen työvoimakoulutuksen opiskelupaikan. Yksittäisen opiskelupaikan hankinta on sekä koulutuksen

hakijaa että työvoimapalveluja kuormittava prosessi, joka edellyttää tiukkaa työvoimapolitiittista ja taloudellista harkintaa ja vie tarjousmenetelyineen, hankintapäätöksineen ja -sopimuksineen runsaasti aikaa. Omaehtoisen koulutuksen henkilö voisi parhaassa tapauksessa päästä aloittamaan heti. Sekä työvoimahallinnon että työttömän kannalta olisi huomattavasti mielekkäämpää, jos omaehtoinen koulutus olisi työttömälle taloudellisesti samanarvoinen vaihtoehto, jolloin koulutukseen hakeutuminen voisi tapahtua koulutuksen sisältöä eikä muotoa koskevien kriteerien pohjalta. Näistä syistä valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa jatkaa neuvotteluja omaehtoisen koulutuksen sisällyttämiseksi työllistymisohjelmallisään oikeuttavien toimenpiteiden piiriin.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
 jäs. Susanna Haapoja /kesk
 Roger Jansson /r
 Anneli Kiljunen /sd
 Esa Lahtela /sd
 Rosa Meriläinen /vihr
 Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Markus Mustajärvi /vas
 Terhi Peltokorpi /kesk
 Jukka Roos /sd
 Tero Rönni /sd
 Jaana Ylä-Mononen /kesk
 vjäs. Arto Satonen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.